

Er wordt misbruik gemaakt van je onmacht

DOOR KOEN NEDERHOF (BRON: DAGBLAD DE LIMBURGER 15-01-2021)

Nooit bijstand ontvangen, maar wel voor anderhalve ton geplukt worden vanwege fraude. Het overkwam Sabine (57), die het gevoel heeft het slachtoffer te zijn van rigoureuze wetten die bij één foutje geen enkele ruimte laten voor maatwerk.

Sabine moet even in haar ogen wrijven, als ze op een april morgen in 2013 uit haar raam kijkt. „Ik dacht: wat doen al die mensen in mijn tuin?” Die mensen zijn vier agenten en twee sociaal rechercheurs. Sabine moet mee, net als haar vriend Hugo (nu 70). Twee dagen zit de Bussumse in een cel, ze wordt verhoord. „Ik snapte er niets van. Ik had toch niets verkeerd gedaan?”

Maar dat had ze wel, concluderen de rechercheurs. Hun conclusie: Sabine moet bijna 150.000 euro aan bijstand terugbetalen wegens fraude. Er wordt beslag gelegd op haar woonhuis met overwaarde, haar spaarrekening en tijdelijk ook haar betaalrekening.

Drugsverslaafd

Wat volgt zijn zeven jaar aan ellende, een tijd waarin Sabine slecht slaapt, schrikt als de bel gaat. „Wat als de politie er weer staat? Ik leef met de luxaflex naar beneden”, vertelt ze.

Nadat ze vorige week las dat de gemeente Wijdemeren ruim 7000 euro terugvorderde van een vrouw met een bijstandsuitkering omdat ze boodschappen cadeau kreeg van haar moeder, besloot Sabine ook haar verhaal te doen. „Ik wil vooral waarschuwen. Ik denk dat heel veel mensen geen idee hebben wat hen kan overkomen.”

Dat had Sabine ook niet. Want het vreemde aan het hele verhaal is: ze ontving helemaal geen bijstand. Dat was Hugo. Toch moet ze anderhalve ton betalen. Wettelijk klopt het allemaal, maar voor de Bussumse voelt het alsof ze is vermalen tussen oneerlijke wetten en onwrikbare rechters. „Er wordt misbruik gemaakt van je onmacht.”

Het verhaal begint in 1995, als Sabine wat krijgt met Hugo. Zij leert hem kennen via haar baan als sociaal werker. Hugo leeft geen doorsnee leven. Hij woont in een wat krakkemikkig huisje en is drugsverslaafd. „De relatie verliep met ups-and-downs. We hielden elk ons eigen huis. Hugo wilde graag een eigen plek hebben.”

Vanaf 2003 is Hugo vaker clean en slaapt ook vaker bij Sabine. Zo kan zij hem steunen, en heeft hij een stok achter de deur. „Precies wat de Participatiewet beoogt”, zegt Sabine. Toch houdt Hugo zijn eigen appartement aan. Dat vertelt hij ook aan de gemeente. Met zijn zogenoemde klantmanager heeft hij regelmatig een gesprek. In dat jaar vertelt hij dat hij een relatie heeft, dat hij geregeld bij haar slaapt. Hij vraagt wat de gevolgen zijn voor zijn uitkering.

Volgens hem zegt de dame dat zolang hij de huur betaalt, het niet zoveel uitmaakt waar hij slaapt. De advocate van Sabine, Harriët de Kroon, bevestigt dit. De gemeente bestrijdt het nergens. Hugo blijft netjes de huur betalen. Uit documenten blijkt dat hij van zijn bijstand na aftrek van huur, vaste lasten, de kosten voor sigaretten en een fles Bacardi zo'n 35 euro per maand overhoudt. Tien jaar lang gaat alles prima. Ja, Hugo heeft het aan de stok met de eigenaar van zijn woonhuis. Dat leidt zelfs tot procedures, maar die wint Hugo allemaal.

Kibbeling

In september 2012 stapt de huiseigenaar naar de gemeente. In een brief meldt het vastgoedbedrijf bijstandsfraude door Hugo. Een rancuneuze actie voor de verloren ontruimingsprocedures, vermoedt advocaat De Kroon. De gemeente kan in dit geval niet anders dan de sociale recherche inschakelen. En die haalt het nodige boven water. Zo is het waterverbruik op het adres van Hugo schokkend laag. Buren zien Hugo zelden. Op foto's gemaakt door de rechercheurs is Hugo veel vaker te zien op het adres van Sabine. De sociaal rechercheurs kunnen echter financieel weinig hard maken. Het enige dat ze constateren, is dat Hugo weleens een bakje kibbeling koopt voor Sabine bij een viskraam.

Tijdens het verhoor in april 2013 bekennen beiden dat Hugo weleens wat goedkope boodschappen doet voor het stel. Meer niet.

Hugo blijkt echter op zijn rechtmatigheidsformulieren fouten te hebben gemaakt. Waar hij had moeten aankruisen dat hij 'regelmatig ergens anders' verbleef, deed hij dat niet.

Slordigheid of moedwil? Die vraag blijft onbeantwoord tot op de dag van vandaag.

De gevolgen zijn echter gigantisch, met name voor Sabine. Want ongeacht wat de klantmanager heeft gezegd: Hugo heeft niet voldaan aan zijn informatieplicht. En dus wordt het volledige bijstandsbedrag van 2003 tot 2013 teruggevorderd. Bij haar. Ze wordt hoofdelijk aansprakelijk gesteld. „Ik was gewoon een vette vis die ze aan de haak konden slaan”, vermoedt ze.

In de jaren die volgen, ziet Sabine meer rechtszalen van binnen dan haar lief is. Eerst die van de strafrechter, die haar een veel lagere straf oplegt dan het Openbaar Ministerie eist. Ja, concludeert de rechter, er is sprake van 'onrechtmatige bevoordeling'. Fraude, in de volksmond. Of dat nou moedwillig was of niet. Maar het voordeel dat Sabine genoot was zo gering, dat slechts een voorwaardelijke taakstraf wordt opgelegd.

Goede moed

Sabine krijgt goede moed: dan moet de bestuursrechter ook mild zijn. Toch? En de gemeente zal toch mee willen werken aan een schikking? Of gewoon erkennen dat er iets niet klopt? Hugo woont namelijk inmiddels uitgerekend in de gemeente Wijdemeren, die van de vordering na de boodschappen. Hij kreeg daar gewoon bijstand, ook al slaapt hij soms bij Sabine. Inmiddels is die uitkering gestopt.

Maar ze komt van een koude kermis thuis. De gemeente wil alles terug. En bij de bestuursrechter en de Centrale Raad van Beroep wordt ijskoud gekeken naar de wet. Is er sprake van onterecht ontvangen bijstand? Uit het onderzoek blijkt van wel. En was er sprake van voordeel voor Sabine? Ja. Dan is het simpel: alles terugbetalen.

Hugo wil zelf niet inhoudelijk reageren. Wel zegt hij dat hij inmiddels in de AOW zit, en dat ook hij gekort wordt op zijn uitkering om een deel van de schuld af te lossen. Dat verlicht de last voor Sabine iets. Toch moet zij nog jaren ruim 230 euro per maand betalen. Iets wat ze kan dragen met haar salaris, maar het onrecht voelt er niet minder zwaar om. Bovendien ligt nog altijd beslag op Sabines huis, wat haar een onbehaaglijk gevoel geeft. Wat als de gemeente ineens besluit over te gaan tot verkoop? Maar nog veel erger vindt ze het gevoel dat ze het slachtoffer is geworden van oneerlijke wetten. En ze vindt het dan ook meer dan logisch dat het kabinet na het toeslagendebacle alle uitvoeringsinstanties tegen het licht gaat houden.

Sabine: „Er is geen ruimte voor maatwerk. Ik snap de gemeente ook wel: die volgt gewoon de wet. Eigenlijk moet die wet veranderen. Ik vind het prima als fraudeurs worden aangepakt, maar bekijk het per geval. Ik sta sterk in mijn schoenen en heb een goed netwerk, met veel steun uit mijn omgeving. Maar ik snap heel goed dat er mensen in de toeslagenaffaire tot zelfmoordneigingen zijn gedreven. Je zit helemaal vast, en zonder netwerk heb je gewoon pech!